Participatieverordening gemeente Geldrop-Mierlo 2026

De gemeenteraad van de gemeente Geldrop-Mierlo;

Gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van 3 november 2026 en kenmerknummer 3879571;

gelet op de artikelen 149 en 150 van de Gemeentewet, de artikelen 3.1, 2.4 en 3.4 van de Omgevingswet en de artikelen 10.7, 10.2 en 10.8 van het Omgevingsbesluit;

gezien het advies van de Commissie Algemene Zaken op 30 november 2026;

besluit vast te stellen de volgende verordening:

'Participatieverordening gemeente Geldrop-Mierlo 2026'

Hoofdstuk 1 – Inleidende bepalingen

Artikel 1. Definities

Deze verordening verstaat onder:

- beleid: gedragslijn, project, programma of plan van de gemeente om een bepaald doel te realiseren;

- bestuursorgaan: het bestuursorgaan dat bevoegd is, afhankelijk van de inhoud van het beleid of de taak is dat de gemeenteraad, het college of de burgemeester;

- college: het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Geldrop-Mierlo;

- inspraak: de mogelijkheid die een bestuursorgaan inwoners en belanghebbenden biedt om hun mening te geven als bedoeld in artikel 150, tweede lid, van de Gemeentewet;

- inwoners: ingezetenen als bedoeld in artikel 2 van de Gemeentewet;

- participatie: op initiatief van de gemeente betrekken van inwoners, ondernemers en maatschappelijke partijen bij de voorbereiding, uitvoering of evaluatie van beleid;

- maatschappelijke partijen: verenigingen, stichtingen, buurtcomités en andere maatschappelijke organisaties die zonder winstoogmerk tot doel hebben een actieve bijdrage te leveren aan de samenleving binnen de gemeente;

- ondernemers: bedrijven en instellingen die statutair binnen de gemeente zijn gevestigd of in hoofdzaak binnen de gemeente hun activiteiten verrichten;

- uitdaagrecht: het recht van inwoners en maatschappelijke partijen om de feitelijke uitvoering van een gemeentelijke taak over te nemen als bedoeld in artikel 150, derde lid, van de Gemeentewet.

Artikel 2. Reikwijdte

1. Behoudens het bepaalde in artikel 16.55 lid 7 Omgevingswet, besluit elk bestuursorgaan ten aanzien van zijn eigen beleid of en op welke wijze participatie plaatsvindt.

2. Elk bestuursorgaan besluit ten aanzien van zijn eigen taken of om toepassing van het uitdaagrecht kan worden verzocht.

3. Er vindt geen participatie of toepassing van het uitdaagrecht plaats als:
a. het om een lopend uitvoerings- of evaluatietraject of een ondergeschikte herziening van die trajecten of het beleid gaat;
b. participatie of toepassing van het uitdaagrecht bij of krachtens wettelijk voorschrift uitgesloten is;
c. de uitkomst van de participatie of de toepassing van het uitdaagrecht vanwege de spoedeisendheid niet kan worden afgewacht;
d. de verantwoordelijkheid van het betrokken bestuursorgaan voor kwetsbare groepen in de samenleving zwaarder moet wegen;
e. sprake is van uitvoering van hogere regelgeving waarbij het bestuursorgaan geen of nauwelijks beleidsvrijheid heeft;
f. het om interne of organisatorische aangelegenheden van de gemeente gaat;
g. het om de begroting, de tarieven voor gemeentelijke dienstverlening en belastingen bedoeld in hoofdstuk XV van de Gemeentewet gaat;

4. Deze verordening maakt geen inbreuk op en betreft een aanvulling op andere specifieke vormen van participatie opgenomen in wettelijke voorschriften.

Hoofdstuk 2 - Participatie

Artikel 3. Plan voor participatie

1. Het bestuursorgaan stelt voorafgaand aan de voorbereiding, uitvoering of evaluatie van beleid een plan op met het proces en de planning van de participatie.

2. Het plan bevat in elk geval:
a. een omschrijving van het beleid dat voorbereid, uitgevoerd of geëvalueerd wordt;
b. informatie over het doel, het proces en de planning van de participatie; en
c. informatie over de ambtelijke en bestuurlijke besluitvorming over het beleid.

Artikel 4. Inspraak
Als een bestuursorgaan in het kader van de participatie voor inspraak kiest als participatievorm of als inspraak wettelijk verplicht is, is afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing, tenzij het bestuursorgaan een ander proces vaststelt.

Artikel 5. Eindverslag participatie

1. Nadat participatie heeft plaatsgevonden stelt het bestuursorgaan een eindverslag van de participatie op en maakt dit openbaar.

2. Het eindverslag bevat in elk geval:
a. een beschrijving van het proces dat is gevolgd;
b. de uitkomsten van het proces;
c. hoe de uitkomsten worden betrokken in het verdere proces.

Hoofdstuk 3 - Uitdaagrecht

Artikel 6. Verzoek toepassing uitdaagrecht

1. Inwoners en maatschappelijke partijen kunnen bij het college een verzoek om toepassing van het uitdaagrecht indienen.

2. Het verzoek bevat een omschrijving van de taak die de indiener voor ogen heeft, de reden dat de indiener het verzoek indient en het resultaat dat de indiener beoogt.

3. De indiener van het verzoek geeft daarnaast in elk geval aan:
a. wat de betrokkenheid, kennis en ervaring van de indiener met de taak is;
b. welke kosten of middelen er volgens de indiener aan de uitvoering van de taak verbonden zijn;
c. hoe de indiener de kwaliteit, draagvlak en de uitvoering van de taak wil waarborgen.

4. De indiener maakt voor het verzoek gebruik van het door het college vastgestelde formulier.

5. Het college kan naar aanleiding van het verzoek aanvullende informatie opvragen.

Artikel 7. Ondersteuning indiener verzoek toepassing uitdaagrecht

1. Het college zorgt voor ondersteuning van degene die een verzoek om toepassing van het uitdaagrecht wil indienen of een verzoek om toepassing van het uitdaagrecht heeft ingediend.

2. Het college zorgt dat er in de buurt op een laagdrempelige manier om deze ondersteuning kan worden gevraagd.

Artikel 8. Beoordeling verzoek toepassing uitdaagrecht

1. Het college zendt een ingediend verzoek door aan het bestuursorgaan dat bevoegd is om op het verzoek te reageren en informeert de indiener hierover.

2. Onverminderd artikel 2, derde lid, wijst het bestuursorgaan een verzoek af als:
a. het verzoek ziet op een taak waarvan de aard zich tegen toepassing van het uitdaagrecht verzet;
b. het verzoek in strijd is met door de gemeente vastgesteld beleid; c. het verzoek niet voldoet aan de in artikel 6, derde lid gestelde eisen.

3. Het bestuursorgaan kan een verzoek in ieder geval afwijzen als:
a. het bestuursorgaan van oordeel is dat de taak met de toepassing van het uitdaagrecht niet beter wordt uitgevoerd of de kosten hoger zijn;
b. als de opdrachtwaarde boven de Europese drempelwaarde als bedoeld in paragraaf 2.1.1.1 van de

Aanbestedingswet 2012 uitkomt.
c. als er schending is van het algemeen belang of belang van kwetsbaren.

4. Tegen de afwijzing van een verzoek om toepassing van het uitdaagrecht staat geen bezwaar of beroep open.

5. Het bestuursorgaan onderbouwt de reactie op het verzoek en zendt dit schriftelijk toe aan de indiener.

Artikel 9. Uitvoering taak

Voordat het bestuursorgaan een besluit neemt over het verzoek om toepassing van het uitdaagrecht, maakt het met de indiener afspraken over:

a. het proces, het resultaat en de looptijd van de uitvoering van de taak;
b. het budget en de financieringswijze van de uitvoering van de taak;
c. het contact met het bestuursorgaan gedurende de uitvoering van de taak;
d. de rolverdeling tussen de indiener en de gemeente;
e. de stappen bij het niet nakomen van de gemaakte afspraken en het tussentijds beëindigen van de uitvoering van de taak;
f. de evaluatie van de uitvoering van de taak, en;
g. verhaal van schade bij het niet nakomen van afspraken.

Hoofdstuk 4 - Slotbepalingen

Artikel 10. Nadere regels college

Het college kan over participatie of het uitdaagrecht nadere regels vaststellen.

Artikel 11. Hardheidsclausule

Het bestuursorgaan kan in bijzondere gevallen afwijken van de bepalingen in deze verordening. Het bestuursorgaan onderbouwt waarom het afwijkt.

Artikel 12. Intrekking oude verordening en overgangsrecht

1. De participatie- en inspraakverordening Geldrop-Mierlo 2015 wordt ingetrokken.

2. De participatie- en inspraakverordening Geldrop-Mierlo 2015 blijft van toepassing op beleid

waarvoor ten tijde van de inwerkingtreding van deze verordening reeds een participatieprocedure of inspraakprocedure op grond van die verordening was gestart.

Artikel 13. Inwerkingtreding en citeertitel

1. Deze verordening treedt in werking daags na publicatie.

2. Deze verordening wordt aangehaald als: Participatieverordening gemeente Geldrop-Mierlo 2026.

Ondertekening

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Geldrop-Mierlo van 14 december 2026

De raad voornoemd,

W.H.F. Geboers	J.C.J. van Bree
griffier	voorzitter

Toelichting

Algemeen deel

Aanleiding: Wet versterking participatie op decentraal niveau

Op 1 januari 2025 is de Wet versterking participatie op decentraal niveau in werking getreden (Stb. 2024, 203, hierna: de wet). Deze wet beoogt het draagvlak voor het beleid van gemeenten, en de uitvoering en evaluatie daarvan, te vergroten door inwoners hier een grotere rol in te geven. Volgens de memorie van toelichting is het, gezien de grote maatschappelijke opgaven waar gemeenten voor staan, van belang dat gemeenten inwoners vroegtijdig en zorgvuldig betrekken bij vraagstukken.

Tegen die achtergrond voorziet de wet in de eerste plaats in een verbreding van de verplichtingen voor gemeenten. Gemeenten moeten inwoners op grond van de wet niet meer alleen bij de voorbereiding van beleid betrekken, maar ook bij de uitvoering en evaluatie daarvan (artikel 150, eerste lid, van de Gemeentewet). In de memorie van toelichting is bovendien opgemerkt dat inspraak lang niet het enige middel voor gemeenten is om inwoners bij het maken van beleid en de uiteindelijke besluitvorming te betrekken. De wet beoogt in de tweede plaats dus dat gemeenten hun inspraakverordening vervangen door een participatieverordening en dat zij daarin meer recht doen aan alle verschillende middelen die er voor participatie zijn.

Tot slot bevat de wet een bepaling over het uitdaagrecht. Uit artikel 150, derde lid, van de Gemeentewet volgt dat gemeenten aan inwoners en maatschappelijke partijen de mogelijkheid moeten bieden zelf het initiatief te nemen. Geregeld is dat gemeenten in de participatieverordening de voorwaarden moeten bepalen waaronder inwoners en maatschappelijke partijen taken van de gemeente kunnen uitvoeren.

Invulling participatieverordening

In de wet is een participatieverordening voorgeschreven, maar is niet voorgeschreven hoe gemeenten de participatie precies in hun participatieverordening moeten regelen. Verder zijn gemeenten ook vrij in de voorwaarden die zij aan de toepassing van het uitdaagrecht verbinden. Het is dus aan gemeenten om een afweging te maken hoe zij de participatieverordening precies in willen vullen.

In deze verordening is er in de eerste plaats voor gekozen om de kennis en ervaring van de inwoners, organisaties en andere belanghebbenden zoveel mogelijk te benutten. In deze verordening zijn daartoe de spelregels voor participatie opgenomen. Dat wil zeggen dat het gaat om regels voor de wijze waarop inwoners, organisaties en andere belanghebbenden op initiatief van de gemeente bij het beleidsproces worden betrokken. Verder biedt de verordening ruimte voor het uitdaagrecht. Er zijn in de verordening voorwaarden opgenomen waaronder de gemeente het uitdaagrecht toepast en de verordening voorziet ook in een procedure bij het indienen van een verzoek daartoe.

Aansprakelijkheid en aanbesteding

Benadrukt wordt dat het bij de toepassing van het uitdaagrecht van belang is om rekening te houden met bepaalde juridische aspecten. Dat betreft in elk geval het aanbestedings- en aansprakelijkheidsrecht.

Voor de verhouding tussen het uitdaagrecht en het aanbestedingsrecht geldt dat er in de memorie van toelichting bij de wet is opgemerkt dat gemeenten, ook bij de toepassing van het uitdaagrecht, de aanbestedingsregels moeten naleven. Kortom, het uitdaagrecht zet het aanbestedingsrecht niet opzij.

Voor de verhouding tussen het uitdaagrecht en het aansprakelijkheidsrecht is van belang dat de gemeente in bepaalde gevallen een risicoaansprakelijkheid heeft en dat die aansprakelijkheid niet kan worden overgedragen.

Welke maatregelen nodig zijn en wat daarin van de inwoners en maatschappelijke partijen mag worden verwacht, is erg afhankelijk van waar het uitdaagrecht precies op ziet. Ook hier geldt dus dat per geval zal moeten worden bepaald hoe hier invulling aan wordt gegeven. In de verordening is een bepaling opgenomen waarin is vastgelegd dat de gemeente met de inwoners en maatschappelijke partijen afspraken maakt over de uitvoering van de gemeentelijke taak. En ook wat de gevolgen zijn als de afspraken niet worden nagekomen.

Participatie op grond van de andere wetten, zoals de Omgevingswet
In bepaalde gevallen schrijft de wet een voorbereidingsprocedure voor. In die gevallen is deze verordening niet van toepassing. Dan gaat die wettelijke procedure voor. De wettelijke procedure kan in voorkomende gevallen wel worden gecombineerd met vormen van participatie.

Artikelsgewijs

Artikel 1. Definities
Beleid
Het begrip beleid ziet op het beleid van een bestuursorgaan in brede zin, hieronder vallen ook projecten, programma's en plannen. Bij beleid gaat het niet om het nemen van concrete besluiten of maatregelen, maar om het beleid waarop deze besluiten of maatregelen kunnen worden gebaseerd. Daarbij omvat het begrip niet alleen het vaststellen van beleid, maar ook de uitvoering en evaluatie daarvan.

Participatie
In de verordening zijn alle vormen van participatie waarbij de gemeente het initiatief neemt om inwoners en ondernemers bij de voorbereiding, uitvoering of evaluatie van beleid te betrekken, onder het begrip participatie geschaard.

Maatschappelijke partijen
Onder maatschappelijke partijen vallen organisaties zonder winstoogmerk en die als doel hebben om een actieve bijdrage aan de samenleving te leveren, ongeacht de rechtsvorm waarin deze zijn georganiseerd. Er kan bij maatschappelijke partijen onder meer worden gedacht aan lokale verenigingen of stichtingen, woongroepen, buurtpreventieteams, vrijwilligersorganisaties, buurtcomités en inwonerscollectieven.

Uitdaagrecht
Voor de definitie van uitdaagrecht is aangesloten bij artikel 150, derde lid, van de Gemeentewet. Op

grond daarvan kunnen inwoners en maatschappelijke partijen een verzoek doen om gemeentelijke taken over te nemen.

Artikel 2. Reikwijdte

Voor het fysieke domein bepaalt artikel 16.55 lid 7 Omgevingswet dat de raad categorieën van gevallen kan aanwijzen, waarvoor bij de afwijking van het omgevingsplan participatie verplicht is. Daarmee legt de gemeenteraad dus een verplichting op tot participatie door het college van burgemeester en wethouders.
Uitgangspunt van de verordening is dat de bestuursorganen binnen de gemeente, elk ten aanzien van hun eigen taken en bevoegdheden, participatie toepast.
Er worden in lid 3 gevallen benoemd, waarin geen participatie plaatsvindt.
In artikel 12 (Hardheidsclausule) is daarnaast nog bepaald dat in bijzondere gevallen gemotiveerd kan worden afgeweken van deze verordening. Dit kan ook inhouden dat in een concreet geval een besluit in procedure wordt gebracht, zonder dat daaraan voorafgaand participatie heeft plaatsgevonden.

Artikel 3. Plan voor participatie

In dit artikel is geregeld dat het bestuursorgaan een plan voor de participatie moet opstellen. Dit zorgt dat er duidelijkheid is over het proces, het doel en de vorm van de participatie. Verder zijn de elementen opgenomen die in ieder geval in het participatieplan moeten staan. Het plan kan in overleg met inwoners en maatschappelijke partijen worden opgesteld. De vorm van een participatieplan is vrij. Van belang is vooral dat inzichtelijk is waar het participatieplan te vinden is en het duidelijkheid biedt.

Artikel 4. Inspraak

Een bestuursorgaan kan op grond van de verordening inspraak verlenen, ook als de wet daartoe niet verplicht. Inspraak kan eventueel naast een andere vorm van participatie plaatsvinden. Afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht bevat de uniforme openbare voorbereidingsprocedure. Deze afdeling is in beginsel van toepassing als inspraak wordt verleend. Het bestuursorgaan kan hier echter van afwijken en een andere inspraakprocedure vaststellen.

Voor de uniforme openbare voorbereidingsprocedure geldt dat het doel is om zorgvuldige besluitvorming te waarborgen, de uitkomsten hiervan te legitimeren, de rechten en belangen van burgers te beschermen en beleid met andere overheden te coördineren. De procedure voorziet daartoe in de wijze waarop een bestuursorgaan ontwerpbesluiten ter inzage moet leggen, hoe belanghebbenden hierop kunnen reageren en hoe bestuursorganen met deze reacties moeten omgaan.

Artikel 5. Eindverslag participatie

Op grond van dit artikel moet het bestuursorgaan, nadat participatie heeft plaatsgevonden, een eindverslag daarvan opstellen. Dit eindverslag kan worden opgenomen in een losstaand document, maar het kan ook een onderdeel van een voordracht of een passage in een brief zijn. Hierbij is een aantal elementen opgesomd die in elk geval een plaats moeten krijgen in het verslag. Het ligt overigens voor de hand om degenen die hebben deelgenomen aan de participatie het eindverslag toe te sturen. Als dat mogelijk is, kan het verder raadzaam zijn om de deelnemers ook bij het opstellen van het eindverslag te betrekken. Het eindverslag wordt openbaar gemaakt.

Hoofdstuk 3 – Uitdaagrecht

Dit hoofdstuk gaat specifiek over toepassing van het uitdaagrecht. Het tweede hoofdstuk bevat de bepalingen die alleen op participatie zien.

Artikel 6. Verzoek om toepassing uitdaagrecht

Toepassing van het uitdaagrecht begint met een verzoek aan het college. Hiervoor is gekozen zodat het indienen van een verzoek laagdrempelig is en ook centraal ontvangen wordt. In het verzoek moet in ieder geval de uit te voeren taak omschreven worden, de reden waarom de indiener deze taak wil overnemen en het resultaat dat de indiener met het overnemen van de taak wil bereiken. Daarbij levert de indiener ook specifieke informatie aan met betrekking tot de uitvoering van de over te nemen taak. Denk aan informatie over de kosten of andere middelen die daarmee gemoeid zijn. Voor het indienen van het verzoek is een formulier ontwikkeld. Dit moet het indienen van een verzoek om toepassing van het uitdaagrecht vergemakkelijken.

Artikel 7. Ondersteuning indiener verzoek toepassing uitdaagrecht

Het college zorgt voor laagdrempelige ondersteuning bij het opstellen van een verzoek en het uitvoeren van de taak. Dit om ervoor te zorgen dat het voor alle inwoners mogelijk is een verzoek om toepassing van het uitdaagrecht te doen. Deze ondersteuning kan bijvoorbeeld plaatsvinden op het gemeentehuis.

Artikel 8. Beoordeling verzoek toepassing uitdaagrecht

Het college neemt alle verzoeken om toepassing van het uitdaagrecht in ontvangst en zendt deze door aan het bevoegde bestuursorgaan. Het bevoegde bestuursorgaan moet het verzoek onder bepaalde omstandigheden afwijzen. In dat verband is een aantal uitzonderingsgronden opgesomd. Dit is bijvoorbeeld aan de orde als het verzoek in strijd is met door de gemeente vastgesteld beleid. Verder is er een aantal omstandigheden genoemd waaronder het bestuursorgaan het verzoek kan afwijzen. Het is dan aan het bestuursorgaan om een afweging te maken welke belangen zwaarder wegen. Het bestuursorgaan moet de reactie onderbouwen en zendt dit schriftelijk toe aan de indiener.

Artikel 9. Uitvoering taak

Voordat een besluit wordt genomen op een verzoek om toepassing van het uitdaagrecht, maakt het bestuursorgaan afspraken met de indiener over de uitvoering van de taak en ook welke stappen er volgen als de afspraken niet worden nagekomen. Het ligt voor de hand deze afspraken vast te leggen in een overeenkomst.

Artikel 10. Nadere regels college

Het college heeft de bevoegdheid om nadere regels vast te stellen en bepaalde artikelen uit de verordening dus nader uit te werken.

Artikel 11. Hardheidsclausule

Om maatwerk te garanderen en onevenredig bezwarende uitkomsten van de toepassing van deze verordening te voorkomen, heeft het bestuursorgaan de mogelijkheid om in uitzonderlijke gevallen af te wijken van de bepalingen in deze verordening. Het bestuursorgaan moet wel onderbouwen waarom het afwijkt.